



**Komt er een Paars+ akkoord?  
Hoe ziet dat er dan uit en wie profiteert van vrije kwesties?**

**Addendum bij Rapport**

**Voorspelling Coalitie en coalitieakkoorden 2010**

Prof. Dr. F.N. Stokman<sup>1</sup>  
Drs. R.C.H. van Oosten  
Dr. J. Dijkstra

12 juli 2010

---

<sup>1</sup> Gelieve eventuele correspondentie te richten tot Reinier van Oosten, *DECIDE* (dutch group) bv, email: r.c.h.van.oosten@decide.nl.

## 1. Het verloop van de coalitieonderhandelingen

Het oorspronkelijke rapport is geschreven in de dagen na de verkiezingen. We zijn inmiddels een maand verder. Een maand van verkennen van verschillende mogelijkheden en voorzichtig manoeuvreren. Dit is een direct gevolg van onze bevinding dat er geen coalitie is die door alle betrokken partijen wordt geprefereerd:

- Alleen PVV en VVD willen het liefst de Rechtse Coalitie PVV-VVD-CDA, maar deze coalitie is voor het CDA niet alleen wat beleid betreft minder aantrekkelijk: zij is intern zeer verdeeld over de wenselijkheid om met de PVV te gaan regeren.
- GroenLinks, D66 en PvdA willen het liefst Paars+ (GL-D66-PvdA-VVD), maar dat is voor de VVD de minst aantrekkelijke coalitie waaraan zij zouden kunnen deelnemen.
- De Centrumcoalitie PvdA-CDA-VVD wordt qua beleid alleen door het CDA geprefereerd, maar PvdA en CDA zijn zeer huiverig weer samen in een regering te gaan zitten. Voor alle drie partijen is deze coalitie de laatste strohalm als alle andere coalities absoluut uitgesloten zijn: de PvdA kan dit niet doen tenzij Paars+ mislukt, de VVD wil dit pas doen als gebleken is dat een coalitie met de PVV volstrekt onmogelijk is; het CDA wil dit pas doen er echt geen coalitie zonder CDA mogelijk is.

Dat was onze analyse een maand geleden en dat is nog steeds onze analyse nu. Vanuit deze situatie is het dan ook begrijpelijk dat de VVD pas over Paars+ wilde gaan onderhandelen als de PvdA nu al expliciet aangaf te willen onderhandelen over de Centrumcoalitie bij mislukking van de onderhandelingen over Paars+.

## 2. De negen punten waarover Paars+ overeenstemming bereikt

Van elke coalitie zijn we in ons rapport nagegaan of de eraan deelnemende partijen overeenstemming kunnen bereiken over het te voeren beleid op 12 beleidsterreinen en welk beleid dat dan is. Overeenstemming wordt bereikt als alle partijen na de onderhandelingen ongeveer op hetzelfde standpunt uitkomen. Bij Paars+ hebben wij voorspeld dat de partijen er op 9 van de beleidsterreinen uit komen. Voordat wij ingaan op de drie beleidsterreinen waar dat niet het geval is, vatten we onze resultaten op de 9 beleidsterreinen nog eens samen.

De hypotheekrenteaftrek zal slechts minimaal worden beperkt, dicht bij het standpunt van de VVD, maar deze krijgt zijn zin niet om de overdrachtsbelasting af te schaffen. In 2022 zal de AOW-leeftijd naar 67 jaar gestegen zijn, overeenkomstig het oorspronkelijke standpunt van D66. In de zorg wordt het standpunt van de VVD vrijwel overgenomen: meer markt (privaat kapitaal), eigen risico en premie onafhankelijk van inkomen, eigen risico omhoog en een kleiner verzekerd pakket. Ook op het gebied van de veiligheid krijgt de VVD zijn zin: 3500 extra politie, zwaardere straffen en minder taakstraffen. Het vreemdelingenbeleid laat wat minder eensgezindheid zien. Hier komt men uit op een redelijk gezamenlijk gedragen beleid waarbij huwelijkmigratie wordt versoepeld, maar er pas later recht op sociale zekerheid ontstaat. Dit komt overeen met het standpunt van de PvdA. Voor GroenLinks is duurzaamheid een belangrijk thema. Zij krijgen hierin volledig hun zin met een sterk gezamenlijk gedragen beleid. Wat het drugsbeleid betreft, worden softdrugs gereguleerd en worden coffeeshops normale horecagelegenheden. Dit komt overeen met het standpunt van de PvdA. Bij ontwikkelings samenwerking blijft de hoogte rond de 0,8% van het BNP liggen. Ten aanzien van het ontslagrecht is een compromis te verwachten dat overeenkomt met het standpunt van de PvdA, maar de partijen blijven daar wel wat uit elkaar liggen. Werkgevers moeten daarbij

de werknemers gelegenheid geven zich te scholen en duur en hoogte van de WW zijn bespreekbaar.

### **3. De drie pijnpunten voor Paars+**

De beleidsterreinen waarover geen overeenstemming wordt bereikt zijn *de kilometerheffing, belastingen en vermindering van het begrotingstekort*. De laatste twee zijn sterk gerelateerd aan de aanpak van de heersende economische crisis. In ons rapport hebben wij op grond daarvan voorspeld dat de onderhandelingen over Paars+ daarop stuk lopen. Ook de betrokken partijen en de informateurs zien dit als serieuze mogelijkheid. Om dit te voorkomen wordt gestreefd naar een meer globaal regeerakkoord, meer dualisme tussen regering en parlement en meer vrijheid van partijen om afwijkende standpunten in te nemen, ook bij stemmingen. De onderhandelingen in Paars+ zullen dan ook alleen succesvol worden afgerond, als de partijen bereid zijn dit dualisme echt te accepteren en *geen van de onderhandelende* partijen een betere uitweg ziet binnen een andere coalitie. In dat geval komen onze voorspellingen uit op de volgende coalitiestandpunten. Voor zover er een compromis tot stand kan komen over de reductie van het financieringstekort, ligt dat rond de 15 miljard, dicht bij het standpunt van D66. Bij de kilometerheffing komt men er echt niet uit; hier een vrije kwestie van maken is hier de enige keuze. Alhoewel de uiteindelijke meningsverschillen minder extreem zijn dan bij de kilometerheffing en het financieringstekort komt men er ook ten aanzien van het belastingbeleid niet goed uit. In een compromis wordt het Btw-tarief iets verhoogd en het stelsel overigens hetzelfde gelaten, maar de VVD blijft ver verwijderd van dit gezamenlijk gedragen standpunt van de overige partijen.

Gezien de zware dossiers waarop onenigheid blijft en gezien de gevraagde garantie dat de PvdA bereid is de Centrumcoalitie te onderzoeken, achten wij de kans nog steeds zeer groot dat Paars+ niet tot stand komt en de Centrumcoalitie als laatste redmiddel uit de bus komt.

### **4. Wie winnen er bij de vrije kwesties?**

De onderhandelaars van Paars+ zullen zeker overdenken wat de waarschijnlijke uitkomst is op een beleidsgebied dat tot vrije kwestie gemaakt. Een paar politicologen hebben op basis van kwalitatieve analyse al gesuggereerd dat vooral het CDA en de VVD zullen profiteren van vrije kwesties. Wij komen met onze gegevens en kwantitatieve modellen tot andere conclusies wat de uiteindelijke winnaars en verliezers zijn bij vrije kwesties.

Ten aanzien van de coalitie besprekingen veronderstellen wij een besluitvormend proces van geven en nemen waar mogelijk en compromissen sluiten waar niet tot een gezamenlijk standpunt gekomen wordt. Ten aanzien van vrije kwesties gaan we uit van het zoeken naar een minimaal winnend draagvlak, i.e. een Kamermeerderheid. Dit levert voor elk beleidsterrein een winnaar.

Als we alle twaalf beleidsterreinen als vrije kwesties in ogenschouw nemen behoort de VVD niet bij de winnaars, zoals de politicologen suggereerden, maar zijn dat vooral het CDA en de PVV: het CDA wint op 5 beleidsonderwerpen, PVV op 4, PvdA op 2 en VVD op slechts 1. Zie onderstaand overzicht.

Het ligt meer voor de hand om alleen de terreinen waarop geen overeenstemming wordt bereikt tot vrije kwesties te maken. Dat zijn kilometerheffing, belastingen en vermindering van het begrotingstekort. De VVD is op alle drie de beleidsterreinen verliezer. Maar daarnaast blijkt dat de uitkomst dan voor de laatste twee beleidsterreinen dezelfde is als het compromis waar Paars+ zelf op uit zou komen.

*Kilometerheffing* komt dan terecht op het standpunt van het CDA, eerlijke beprijzing en draagvlak. Dit standpunt ligt dicht bij dat van PvdA, GroenLinks en D66 dan bij dat van de VVD. Voor zover er sprake is van een verliezer in Paars+ is dat dus de VVD.

De *vermindering van het begrotingstekort* komt als vrije kwestie uit bij het standpunt van de PVV, 15,75 miljard. Binnen Paars+ ligt dit dicht bij het standpunt van D66 (14,75 miljard). Hier kunnen dus GroenLinks (10,25 miljard), PvdA (11 miljard) en VVD 20 miljard) allemaal als verliezers worden beschouwd.

De winnaar op het *belastingbeleid* is weer het CDA. Daarbij wordt de status quo gehandhaafd. De grootste verliezer hier is de VVD. Ook de PVV kan hier nauwelijks als winnaar worden beschouwd. Ook de rest van Paars+ kan hier niet gelukkig mee zijn.

Zoals we boven hebben gezien zouden de compromissen binnen Paars+ over de reductie van het financieringstekort rond de 15 miljard uitkomen. In een Paars+ compromis wordt het Btw-tarief iets verhoogd en het stelsel overigens hetzelfde gelaten, dus ook daar is het Paars+ compromis ongeveer gelijk aan de uitkomst als er een vrije kwestie van wordt gemaakt. Wij concluderen dan ook dat het onnodig is om hier vrije kwesties van te maken. Als dit strategische inzicht gedeeld zou worden door de onderhandelaars, dan verhoogt het de kans op het succes van de onderhandelingen binnen Paars+ aanzienlijk.

We moeten dan ook constateren dat de grootse winnaar bij vrije kwesties het CDA is, gevolgd door de PVV. De grote verliezer daarentegen is de VVD.

	winnaar
hypothekrente	PVV
AOW leeftijd	PvdA
zorg	PVV
veiligheid	CDA
vreemdeling	CDA
duurzaamheid	CDA
drugs	VVD
ontslagrecht	PVV
kilometerheffing	CDA
financieringstekort	PVV
belastingen	CDA
ontwikkelingssamenwerking	PvdA